

En vild Finlandshistoria

De akademiska historieforskarnas bild av det förflutna har sedan 1900-talets början inte tillfredsställt alla intresserade. Det har uppstått en hel litteratur där man har försökt bygga en mäktigare historia åt Finland än den officiella. I våra dagar blomstrar detta slags folklore fortfarande, och kanske i synnerhet på Internet. Man får inte heller glömma konst, t.ex. filmer, som kan nå en stor publik via TV. Dessa idéer och deras förespråkare behandlar Inkeri Koskinen i sin nya bok, som hon benämnt "En vild Finlandshistoria" eller "Finlands vilda historia".

Till det okonventionella historietänkandets stamfader i Finland utnämner Koskinen konstnären Sigurd Wettenhovi-Aspa (1870–1946), vars idéer många har upprepat och delvis utvecklat vidare. Koskinens synvinkel är mestadels vetenskapsfilosofisk, men egentligen kan man inte säga var det filosofiska slutar och det kulturhistoriska börjar i detta sammanhang. Jag har läst boken med en vetenskapshistorikers och kulturforskarens ögon.

Den grundläggande berättelsen i de vilda historietolkningarna går ungefär så här. När de svenska ockupanterna kom till det självständiga Finland under den tidiga medeltiden ville de göra finnarna till lydiga undersåtar, och därför förstörde de alla minnesmärken som hade berättat om det faktum att den finska kulturen är den äldsta och mest utvecklade i världen. I våra dagar upprätthåller den svekomanska akademiska eliten (alltså den elit som förespråkar en svenskspråkig kultur) denna förfalskade historiebild, fastän de skandinaviska sagorna berättar om Finlands kungar och allt som existerat före ockupationen. Det var också finnarna som grundlade den fornegyptiska kulturen, det finska språket är det äldsta i världen och från det har alla andra lånat sina ord. Många finner finnarnas ursprung på Atlantis eller tror dem vara Israels försvunna stammars efterkommande.

Bakom dessa pseudovetenskapare döljer sig, enligt Koskinen, bland annat finsknationalism, svenskhat, raslära, antielitism, anglosaxisk karismatisk kristenhet, teosofi och kanske framför allt hela den götiska historietraditionen. Det råder en ständig spänning mellan att man, å ena sidan, anklagar svenskarna för att dölja Finlands verkliga historia men, å andra sidan, grundar sin egen alternativa historia på den götiska historiesynen och de skandinaviska källorna. De flesta skribenterna har inte haft någon forskarut-

**VILLI SUOMEN HISTORIA.
VÄLIMEREN VÄINÄMÖI-
SESTÄ ÄIJÄKUPITTAAN
PYRAMIDEIHIN.**

Inkeri Koskinen.

**Helsinki: Tammi, 2015,
310 s.**

bildning, åtminstone inte i historia eller kulturvetenskaper, men det har funnits en f.d. arkivchef och en f.d. finsklärare bland dem. Flera har försökt få in en fot i politiken, mestadels dock med ringa framgång.

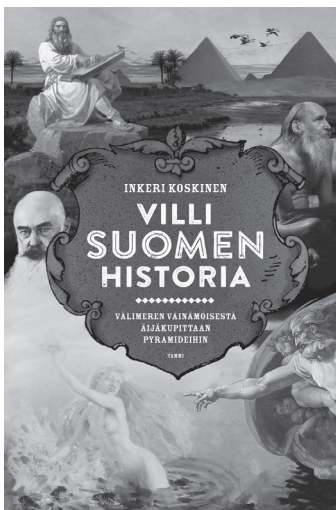
I varje kapitel tar Koskinen fram en företeelse, presenterar hurdana påståenden man har framfört om den i den pseudovetenskapliga litteraturen, och slutar med en diskussion med en expert, som får berätta varför det inte går att dra de slutledningar som just har presenterats. Bland Koskinens experter finns fem filosofer, en arkeolog, en folklorist, en lingvist och en historiker. På ett sätt är filosoferna överrepresenterade, men Koskinen vill ju behandla sitt ämne just ur vetenskapsfilosofisk synvinkel. Så ett sådant expertval är på sätt och vis naturligt. Bokens viktigaste innehåll – innehållet med mest vikt – finns just i dessa diskussioner. Några av dem kan dock vara svåra att förstå, om läsaren inte själv är forskare.

Experterna inom olika specialfack förklarar bland annat hur man forskar om språkens historia och etymologi, varför man inte kan använda folkpoesi som en historisk källa, hur de arkeologiska tolkningarna uppstår och vad som är de konkurrerande förklaringarnas betydelse i förhistorieforskningen. De förklarar också hur det finländska historikersamfundet fungerade under Andra världskriget. Historikern Marjatta Hietala framför också sin egen åsikt om vad man borde forska om i historia. Med filosoferna diskuterar Koskinen gränsdragningen mellan vetenskap och icke-vetenskap, hur olika tolkningar blivit accepterade inom det vetenskapliga samfundet i olika tider, hur objektivitetsbegreppet har förändrats, förhållandet mellan religion, filosofi och vetenskap, samt hur stark religiös

övertygelse kan, men inte nödvändigtvis måste, leda till ohållbara tolkningar. De diskuterar alltså problem inom vetenskapssamhällets verksamhetsprinciper och logik. Koskinen slutar sin bok med ett kapitel om pseudohistoria som skönlitteratur.

Koskinen skriver om den tyske arkeologen och lingvisten Gustaf (inte Gustav) Kossinna (1858–1931), som är bekant som den främsta representanten för idén om språkens, etnicitetens och den materiella kulturens sammanfallande. Koskinen säger det inte helt tydligt, men Kossinna var ingen marginalgestalt, utan hans tankar var egentligen allmänna i nästan all arkeologi på det sena 1800-talet, och Kossinna hade en stor skara efterföljare runt omkring i Europa, även i Finland och Sverige. På 1920-talet började hans åskådningssätt bli föråldrat, men Hitlers makttillträde i Tyskland gav det ny kraft av ideologiska orsaker. Även hela den sovjetiska arkeologin grundades på Kossinnas tankar.

Koskinen skriver också om det nazistiska Ahnenerbe-institutet i Tyskland. Det var ett av huvudsätena för

ideologisk historietolkning på sin tid. Samtidigt gjordes det också riktig forskning vid institutet, då det gav sina forskare större frihet för vetenskapligt arbete än dessa hade fått under Amt Rosenberg. Förhållandet mellan olika aktörer på detta fält har analyserats 1970 av Reinhard Bollmus i hans klassiska verk *Das Amt Rosenberg und seine Gegner* (ny upplaga 2006).

Koskinens bok ligger mellan en vetenskaplig forskningspublikation och en populär faktabok. Detta kan vara såväl dess starkaste som dess svagaste sida. I princip kan en halvpopulärt skriven bok nå en större publik, men den kan också vara för vetenskaplig för icke-experter och för ytlig för forskare.

Temat är så mångfacetterat att det då och då har varit svårt för författaren att besluta hur långtgående associationer hon borde ta med i diskussionskapiteln. Därför finner sig läsaren någon gång ganska långt ifrån det man egentligen borde diskutera. Lyckligtvis är sådana ställen inte särskilt många i boken. Författaren kunde ha sammanfattat sina resultat eller teser i bokens slut, vilket hon inte gör nu. Mot det kan invändas att boken kan läsas som en artikelsamling, där varje del på sätt och vis är självständig och oberoende av andra. Boken öppnar ett nytt fält i Finlands historieforskning och torde vara ytterst intressant också för den svenska publiken, med tanke på det långa historiskt-kulturella sambandet mellan de två länderna. Förhållandet till Sverige präglar fortfarande på något sätt praktiskt taget allt man säger och skriver om Finland mellan 1100 och 1809.

Timo Salminen